

Vi kan bättre

Arbetsmarknaden för nyanlända med högskoleutbildning

Innehållsförteckning

Förord.....	2
Unionens politik för fler nyanlända i jobb och utbildning	3
Sammanfattning.....	6
1 Inledning.....	8
Begrepp.....	9
2 Utrikes födda med högskoleutbildning.....	11
Utrikes födda i befolkningen	11
Utrikes födda med högskoleutbildning i befolkningen	11
Situationen på arbetsmarknaden	13
Vilka insatser hjälper?.....	16
Internationell jämförelse	19
3 Högskoleutbildade flyktingars etablering på arbetsmarknaden.....	20
Statistiken.....	20
Högskoleutbildade flyktingars etablering på arbetsmarknaden	20
Kvinnor och män	23
Olika utbildningar.....	32
Källor	35

Förord

De senaste åren har många människor flytt till Sverige för att få skydd från krig och oroligheter. En betydande andel av de som kommer har en högre utbildning och har jobbat i yrken som arbetsmarknaden är i stort behov av, men Sverige har hittills inte lyckats ta tillvara på kompetensen tillräckligt bra.

Unionen har som Sveriges största fackförbund och som representant för tjänstemän inom privat sektor både ett intresse av och ett ansvar för att etableringen och matchningen av nyanlända med högskoleutbildning blir så bra som möjligt. Därför har Unionens regioner i Stockholm, Göteborg och Malmö tagit initiativ till att undersöka hur stor del av de högskoleutbildade nyanlända med flyktingstatus som har arbete i nivå med sin utbildning i Sverige. Vi har varit särskilt intresserade av att se hur det ser ut i våra tre storstadsregioner.

Resultaten är tydliga. Det är storstadsregionerna som är de starka jobbmotorerna i vårt land, också för personer som flyktinginvandrat. Analysen visar att flyktingar med högskoleutbildning i stor utsträckning flyttar efter att de fått uppehållstillstånd och bosätter sig i arbetsmarknadsregionerna Stockholm, Malmö och Göteborg.

Dessa invandrade storstadsbor har en betydligt högre sysselsättning än de högskoleutbildade med flyktingbakgrund som bor kvar i övriga landet. Redan två år efter att man fått uppehållstillstånd har mer än 60 procent av de som bor i storstadsregionerna ett arbete. Efter 10 år ligger sysselsättningen nära den för inrikes födda med högskoleutbildning, på 90 procent. Det är anmärkningsvärt och väldigt positivt.

Samtidigt är det bekymmersamt att många av dessa högskoleutbildade personer har jobb som är inte kräver högskoleutbildning, och att deras kompetens därmed inte har tagits till vara. Efter 15 år i Sverige har mellan 35 och 50 procent av de som arbetar ett arbete i nivå med sin utbildning i de tre storstadsregionerna.

Det är ett enormt resursslöseri som drabbar individen, samhället och även leder till att yrken som skulle kunna genomföras av personer med kortare utbildning utförs av överkvalificerade personer.

Med denna rapport vill vi bidra till debatten. Tillsammans måste vi öppna fler dörrar till arbetsmarknaden för nyanlända.

Marie Louise Arendt, Regionchef Unionen Sydväst
Pierre Svensson, Regionchef Unionen Göteborg
Karin Skånberg, Regionchef Unionen Stockholm

Unionens politik för fler nyanlända i jobb och utbildning

Mot bakgrund av att den verklighet som beskrivs i denna rapport vill Unionen lyfta förslag för vilka åtgärder vi som fackförbund anser att politiker och samhälle bör införa för att öppna dörrarna till arbetsmarknaden för nyanlända. Unionens politik tar framför allt sikte på dem som har kommit, eller kommer, till Sverige med en högskoleutbildning och fokuserar på deras första år i Sverige.

Påskynda utlandsfödda akademikers möjlighet att få sin utbildning bedömd

Nyanlända möts av ett komplext system med ett stort antal myndigheter som ansvarar för olika yrken och utbildningar. Myndigheter har också svårt att sprida information om insatserna till den berörda målgruppen. För många nyanlända med högskoleutbildning tar det lång tid att få sin utländska utbildning bedömd eller kompletterad på svensk högskola. För närvarande är väntetiden hos Universitets- och högskolerådet 4 – 8 månader. För legitimationsyrken som exempelvis apotekare tar det längre tid att få sina kunskaper bedömda och en svensk legitimation utfärdad.

Skapa fler kompletterande och relevanta utbildningar

Det behövs en utbyggnad av kompletterande utbildningar och kurser inom högskola, yrkeshögskola och den kommunala vuxenutbildningen samtidigt som kursstarterna behöver göras mer flexibla så att väntan för någon som är arbetssökande inte blir allt för lång. Arbetsmarknadsutbildningen, som Arbetsförmedlingen förfogar över, behöver också matchas bättre mot den faktiska efterfrågan på arbetsmarknaden. Det är välkommet att regeringen har öppnat upp för att uppdragsutbildning på eftergymnasial nivå får nyttjas som arbetsmarknadsutbildning för personer utan erfarenhet av svenskt arbetsliv, men även kurser inom yrkeshögskolan bör till exempel kunna upphandlas och erbjudas som arbetsmarknadsutbildning.

Förbättra kartläggning och matchning

En fungerande och professionell kartläggning av tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet är en grundförutsättning för att kunna matcha en individ. Om kartläggningen brister eller är otydlig går det inte att identifiera individen för framtida insatser. Att Arbetsförmedlingen har goda relationer till arbetsgivare är en avgörande förutsättning för att myndigheten ska klara sitt matchningsuppdrag. När det fungerar som bäst har arbetsgivaren en bra och kontinuerlig dialog med Arbetsförmedlingen, som i sin tur känner till arbetsgivaren och dess behov. Vidare behöver arbetsgivaren vara med tidigt i urvalsprocessen av lämpliga kandidater och Arbetsförmedlingen behöver ge arbetsgivaren ett stöd. De personer som tas emot hos arbetsgivaren behöver också

vara tillräckligt rustade för den erbjudna tjänsten. Det här arbetssättet behöver utvecklas och omsättas på fler av Arbetsförmedlingens kontor.

Specialisera sfi efter utbildningsbakgrund

Språket är många gånger nyckeln in på den svenska arbetsmarknaden. Därför är det viktigt att dels tidigarelägga sfi-undervisningen (svenska för invandrare), dels satsa på målgruppsanpassad sfi som tar hänsyn till utbildningsbakgrund och i vilken bransch den nyanlände kan tänkas komma att arbeta. Den yrkesinriktade språkundervisning som erbjuds i Stockholms län, så kallade sfx-utbildningar, behöver utvidgas och erbjudas fler. Studier visar på goda resultat för yrkesinriktad sfi samtidigt som deltagarna vittnar om vikten av att få träffa och studera med personer som har samma utbildning. Samtidigt behöver inte kunskaper i svenska alla gånger vara avgörande för möjligheten att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Något som företagen i denna skrift vittnar om.

Hitta lokala lösningar

Arbetsmarknaden är i hög utsträckningen en regional och lokal fråga och bör därför kunna styras utifrån detta perspektiv. Därför behövs en regional styrning av Arbetsförmedlingen. Arbetsmarknadspolitiken behöver också knyta arbetsgivare, arbetstagare, kommuner och utbildningsväsende närmre styrningen av de arbetsmarknadspolitiska insatserna. På så sätt kan insatserna bli flexibla och möta behov på lokal och regional nivå. Det förbättrar matchningen samtidigt som utbildningsplatser kan samordnas och nyttjas på ett effektivare sätt.

För att öka det regionala och lokala inflytandet över arbetsmarknadspolitiken behöver upphandlingsförfarandet hos Arbetsförmedlingen flyttas ned från central nivå till regional nivå. På så sätt kan de upphandlade arbetsmarknadspolitiska insatserna bättre anpassas efter den regionala efterfrågan samtidigt som det underlättar för de mindre privata aktörerna att konkurrera vid ett upphandlingsförfarande.

Hitta lösningar för jobbskapande

Unionen anser inte att lösningen på etableringsutmaningen är sänkta lägsta-löner. Unionen vänder sig också med kraft emot att politiker med lagstiftningens hjälp ska styra lönebildningen på svensk arbetsmarknad, en åtgärd som är främmande för den svenska modellen och vars principiella följder är svåra att överblicka.

Unionen arbetar nu tillsammans med andra fackförbund, arbetsgivarorganisationer och regeringen för att få så kallade etableringsjobb på plats. Denna nya anställningsform, som ska regleras i kollektivavtal och kompletteras med lagstiftning, kommer när den finns på plats erbjuda en ny väg in på arbetsmarknaden för nyanlända och långtidsarbetslösa. Men fler initiativ behövs.

Placering utifrån kompetens

Regeringen bör utreda om behoven av nyanländas kompetens i olika delar av landet kan spela större roll vid placeringsbeslut efter att personen fått uppehållstillstånd.

Läs mer om Unionens politik för etablering av nyanlända på
Unionenopinion.se

Sammanfattning

Denna studie av hur flyktingar med högskoleutbildning etablerar sig på arbetsmarknaden ger flera intressanta resultat. De individer som studerats är de som fick uppehållstillstånd år 2000, 2005 samt 2010.

- Högskoleutbildade flyktingar får snabbare arbete än övriga flyktingar. Det gäller för både män och kvinnor. Efter 5 år i Sverige har hälften av de högskoleutbildade ett arbete jämfört med 8 år bland alla flyktingar. Efter 15 år har 75 procent ett arbete jämfört med 65 procent i hela flyktinggruppen.
- Flyktingar som är män får snabbare arbete än kvinnor även bland de med högskoleutbildning. Efter 2 år i landet har 30 procent av de högskoleutbildade männen och 20 procent av kvinnorna ett arbete. Skillnaden mellan män och kvinnor är dock mindre bland de högskoleutbildade än bland övriga flyktingar. Efter 10 år i Sverige är sysselsättningen lika hög bland högskoleutbildade kvinnor som bland männen. För hela flyktinggruppen dröjer det 16-17 år innan kvinnorna är ikapp männen.
- Det är bara en liten andel av flyktingarna med högskoleutbildning som har ett arbete i nivå med sin utbildning. Efter 6 år i landet har 25 procent av de sysselsatta ett kvalificerat arbete. Efter 15 år är andelen runt 40 procent. Bland de som invandrade 2010 har dock fler ett arbete i nivå med sin utbildning jämfört med de som invandrade 2000 och 2005.¹
- Högskoleutbildade kvinnor har något lättare än män att få ett arbete i nivå med sin utbildning. Att en stor del av de utrikes födda med högskoleutbildning arbetar under sin utbildningsnivå innebär att de riskerar att tränga undan personer med kortare utbildning från dessa jobb och göra det ännu svårare för lågutbildade att få ett arbete.
- Det sker en kraftig inflyttning till storstadsregionerna bland flyktingar med högskoleutbildning under åren efter invandringen. Direkt efter invandringen bodde runt 15 procent av de flyktingar som invandrade 2000 i storstäderna. Efter 16 år bodde mer än hälften i storstäderna.
- De flyktingar med högskoleutbildning som bosätter sig i någon av de tre arbetsmarknadsregionerna Stockholm, Malmö och Göteborg har betydligt högre sysselsättning än de som bor i övriga landet. Redan efter två år i landet har mer än 60 procent av de som bor i storstadsregionerna ett arbete. Efter 10 år når de en sysselsättning på runt 90 procent i Stockholms-

² Nettoinvandringen 2000-2017 var 971 000 personer enligt SCB:s Befolkningsstatistik.

regionen och 85 procent i Malmö och Göteborgsregionerna vilket är nästan lika hög sysselsättning som bland de inrikes födda med högskoleutbildning som bor i samma regioner.

Andelen av de sysselsatta högskoleutbildade flyktingarna som har ett arbete i nivå med sin utbildning är inte högre i storstadsregionerna än bland de som bor i övriga landet.

Resultaten summeras nedan. Tabellen visar genomsnittet för de tre årskullar som följs i studien, som fick uppehållstillstånd år 2000, 2005 respektive 2010, samt hur det ser ut för inrikes födda som jämförelse. Den sista årskullen, som kom 2010, uppvisar något bättre resultat än de två tidigare, men resultaten är osäkra.

Andel flyktingar och inrikes födda med högskoleutbildning som är i arbete respektive i arbete som kräver högskoleutbildning. Uppdelat efter vistelse-tid i landet, samt på storstadsregionerna och riket. Procent.

Högskoleutbildade	Stock-holm	Malmö	Göte-borg	Riket
Flyktingar i arbete efter fem år i landet	78	77	78	52
Flyktingar i arbete efter tio år i landet	91	85	88	71
Inrikes födda i arbete	95	94	95	91
Flyktingar i arbete som kräver högskoleutbildning efter fem år i landet	22	33	27	31
Flyktingar i arbete som kräver högskoleutbildning efter tio år i landet	28	42	36	34
Inrikes födda i arbete som kräver högskoleutbildning	93	93	92	93

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar

Anm: Genomsnitt för flyktingar med högskoleutbildning som fick uppehållstillstånd 2000, 2005 och 2010.

Statistiken gjorde det möjligt att särskilt studera etableringen för två av de utbildningar som är vanliga bland Unionens medlemmar – ekonomer och ingenjörer. Andelen i ett kvalificerat arbete är något högre än bland ingenjörerna än bland samtliga högskoleutbildade de första åren i landet. Därefter jämnas skillnaden ut. Andelen ekonomer i ett kvalificerat arbete är däremot något lägre än bland övriga högskoleutbildade.

1 Inledning

Den 1 jan 2018 var 19 procent av den svenska befolkningen född utomlands. Sedan år 2000 har Sverige haft en nettoinvandring på nästan en miljon personer.² Invandringen sedan år 2000 har varit tre gånger högre än vad SCB räknade med vid millennieskiftet. De som invandrar till Sverige är unga. Genomsnittsåldern för en vuxen som invandrar är 29 år vilket betyder att många som anländer till Sverige är i sin mest produktiva ålder med större delen av arbetslivet framför sig.

Den stora invandringen efter millennieskiftet har inneburit ett oväntat tillskott till befolkningen i arbetsför ålder och särskilt till den produktiva gruppen i åldern 20 till 40 år. Detta innebär att försörjningsbördan – relationen mellan befolkningen i arbetsför ålder och de unga och gamla – inte kommer att växa lika mycket som befarat de närmaste decennierna. En yngre befolkning driver också på den ekonomiska tillväxten. Uppskattningar har visat att tillskottet till den arbetsföra befolkningen kan ge mellan 0,5 och 1 procents högre tillväxt i BNP per capita varje år de närmaste 25 åren om dessa kommer in på arbetsmarknaden.³

Ökningen av befolkningen i arbetsför ålder är välkommet med tanke på att bristen på arbetskraft är stor i näringslivet. I Konjunkturinstitutets senaste konjunkturbarometer uppgav 43 procent av företagen att de hade brist på arbetskraft vilket var den högsta siffran på över 10 år.⁴

Sverige har en ambitiös integrationspolitik. I den internationella Mipex-rankingen över lagstiftning och aktiva insatser för integration rankas Sverige på första plats av samtliga OECD-länder. Insatserna ger dock inte så bra resultat som man skulle önska. Efter Nederländerna är skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i Sverige är näst högst i OECD. En viktig förklaring till detta är den mycket höga sysselsättningen bland inrikes födda i Sverige särskilt bland kvinnor. En annan förklaring är att Sverige tar emot en mycket större andel flyktingar och anhöriga än andra länder. Flyktinginvandrare har svårare att få arbete än andra invandrare i alla länder.

Den svenska ekonomin och den offentliga välfärden bygger på ett högt arbetskraftsdeltagande från både män och kvinnor. Om invandringen ska kunna

² Nettoinvandringen 2000-2017 var 971 000 personer enligt SCB:s Befolkningsstatistik.

³ Malmberg et al. (2016).

⁴ Konjunkturinstitutet (2018).

hjälpa till att motverka den ökade försörjningsbördan från den åldrande befolkningen och lyfta tillväxten de närmaste decennierna måste en större andel av de nyanlända snabbare få arbete.

Ytterligare en orsak till svårigheterna med integrationen är att det bland invandrarna finns en stor andel lågutbildade flyktingar och anhöriga. Nästan 30 procent av flyktingarna och drygt 20 procent av anhöriginvandrarna som bor i Sverige har högst förgymnasial utbildning.⁵ Bland de flyktingar som anlände under flyktingkrisen 2015/16 och som börjat söka arbete är andelen lågutbildade ännu större.⁶ De kommer att möta betydande utmaningar att ta sig in på arbetsmarknaden. De etableringsjobb som parterna tagit initiativ till där arbetsgivare kan anställa nyanlända långtidsarbetslösa till en låg kostnad och staten ger individen en extra ersättning kan underlätta etableringen.⁷

Bland de nyanlända finns dock även en betydande grupp som har en längre utbildning. Av de flyktingar som bodde i Sverige 2015 hade 19 procent av kvinnorna och 18 procent av männen minst 3 års eftergymnasial utbildning. Bland de anhöriga hade 29 procent av kvinnorna och 22 procent av männen minst 3 års eftergymnasial utbildning.⁸

Sveriges möjligheter att dra nytta av den höga invandringen ökar om vi förmår att ta tillvara kompetensen hos av de människor som kommer till Sverige med en längre utbildning. Tidigare studier visar att högutbildade utrikes födda har lättare än andra utrikes födda att få arbete men svårare än högutbildade inrikes födda att få ett arbete som motsvarar deras utbildning.

Denna rapport sammanfattar resultaten av svenska och internationella studier om hur invandrare med högskoleutbildning klarar sig på arbetsmarknaden. Denna rapport bidrar även med ny kunskap på området genom en ny unik studie. Flyktingar och deras anhöriga är den grupp som har svårast att få arbete i Sverige. Med hjälp av specialbeställd statistik från SCB analyserar vi etableringen på arbetsmarknaden för flyktingar och flyktinganhöriga med högskoleutbildning. Studien visar hur lång tid det tar för dem att få ett arbete och även hur lång tid det tar för dem att få ett arbete som kräver högskoleutbildning. Studien visar även hur högskoleutbildade flyktingars och flyktinganhörigas etablering på arbetsmarknaden skiljer sig åt mellan storstadsregionerna och övriga Sverige.

Begrepp

⁵ SCB (2017).

⁶ <https://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Om-Arbetsformedlingen/Etablering-av-nyanlanda/Etableringen-i-siffror.html>

⁷ För mer, se <https://unionenopinion.se/nyheter/principoverenskommelse-om-etableringsjobb-har-undertecknats/>

⁸ SCB (2017)

I denna rapport använder vi vissa återkommande begrepp. För tydlighetens skull definieras dessa här:

Med *flyktingar* menas alla som fått uppehållstillstånd i Sverige som flyktingar eller skyddsbehövande. Personerna benämns som flyktingar även om de vistats i Sverige lång tid.

Med *flyktinganhöriga* menas personer som fått uppehållstillstånd som anhöriga till flyktingar eller skyddsbehövande.

I rapporten används flyktingar respektive flyktinganhöriga när det finns skillnader mellan grupperna. Annars används flyktingar som ett samlingsnamn för båda grupperna.

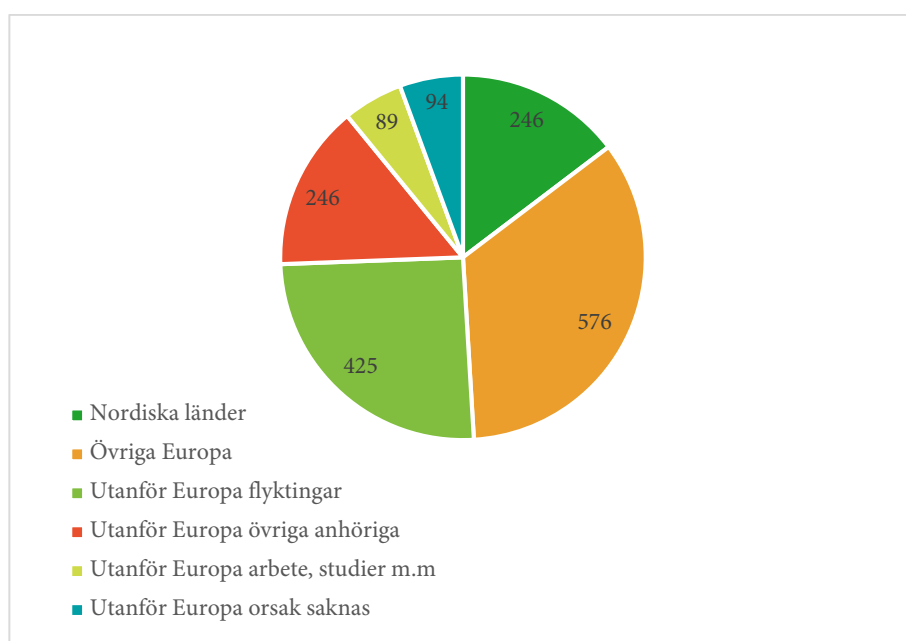
Begreppet *Högskoleutbildade* används i denna rapport för alla personer som har minst tre års eftergymnasial utbildning enligt SCB:s register över befolkningens utbildning. I registret ingår även personer som inte slutfört utbildningen.

2 Utrikes födda med högskoleutbildning

Utrikes födda i befolkningen

Den 1 jan 2018 var närmare 1,9 miljoner personer eller 18,5 procent av Sveriges befolkning född utomlands. De utrikes födda har kommit till Sverige av många orsaker. Som framgår av figur 2.1 är nästan hälften av de utrikes födda från andra nordiska eller europeiska länder och har fritt kunnat flytta till Sverige. 25 procent är flyktingar med anhöriga och 15 procent andra anhänginvandrare. 5 procent har kommit till Sverige från länder utanför Europa för att bl.a. arbeta eller studera.

Figur 2.1 Utrikes födda i Sverige 2015 efter ursprungsregion och invandringsorsak.1000-tal.

Källa: SCB (2016)

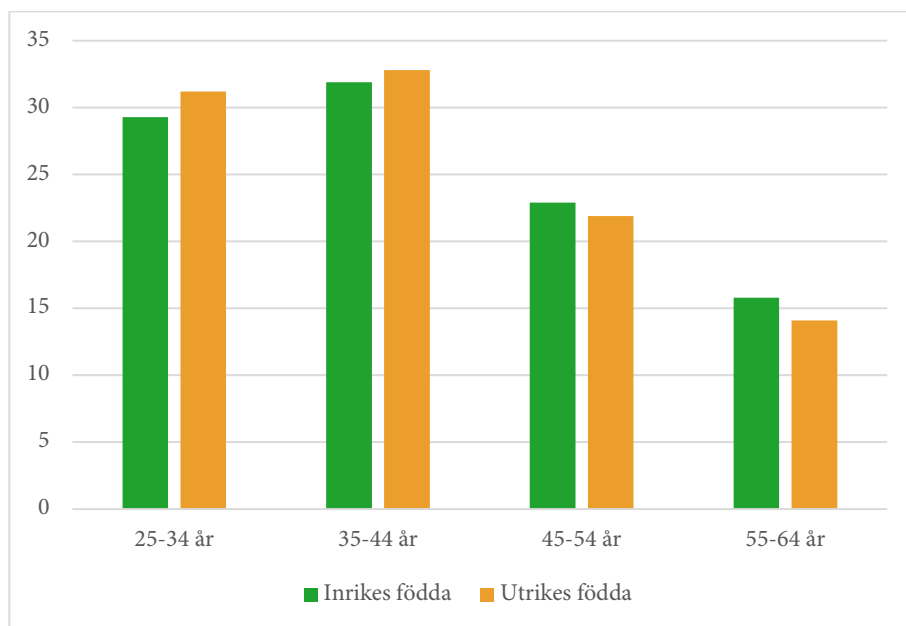
Anm: De flyktingar som anlände 2015/2016 ingår inte i siffrorna ovan.

Utrikes födda med högskoleutbildning i befolkningen

Nästan var fjärde person med en högskoleutbildning i Sverige är född utomlands. Sedan år 2000 har antalet utrikes födda med en högskoleutbildning nästan tredubblats från 109 000 till 319 000 personer. Deras andel av alla högskoleutbildade i Sverige har ökat från 14 procent 2000 till 23 procent 2017.⁹ Som framgår av figur 2.2 är de utrikes födda med högskoleutbildning något yngre än de inrikes födda.

⁹ SCB, Befolkningens utbildning.

Figur 2.2 Högskoleutbildade inrikes och utrikes födda (25-64 år) fördelade i åldersgrupper 2017. Procent.

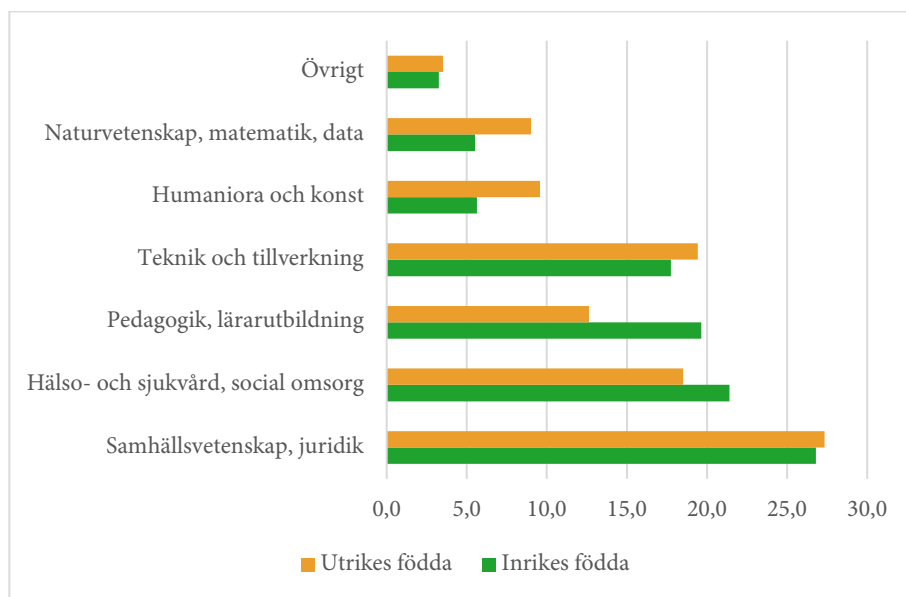
Källa: SCB, Befolkningens utbildning

De utrikes födda med högskoleutbildning kommer från ungefär samma regioner som den övriga utrikes födda befolkningen. Andelen högskoleutbildade är dock lägre bland de som invandrat från Norden men högre bland de som kommit från övriga Europa. En förklaring till detta är sannolikt att de nordiska invandrarna kom tidigare och är äldre än invandrarna från övriga Europa.¹⁰

Bland de utrikes födda med högskoleutbildning finns en större andel med en naturvetenskaplig utbildning och med en humanistisk utbildning. Däremot är andelen med en lärarutbildning avsevärt lägre bland de utrikes födda.

¹⁰ SACO (2015)

Figur 2.3 Högskoleutbildade inrikes och utrikes födda (25-64 år) fördelade på inriktning av utbildningen 2017. Procent.

Källa: SCB, Befolkningens utbildning

50 procent av de utrikes födda med högskoleutbildning har utbildat sig utomlands. Sverige tillhör de OECD länder med högst andel utländskt utbildade.¹¹ Inte förvånande så är andelen som utbildat sig i Sverige högre bland dem som bott här en längre tid.¹²

Situationen på arbetsmarknaden

Ända sedan början av 1990-talet har sysselsättningen varit betydligt lägre och arbetslösheten betydligt högre bland utrikes födda än bland inrikes födda. Andelen utrikes födda i arbete har dock ökat betydligt under den senaste högkonjunkturen även om arbetslösheten fortfarande är hög.¹³

Sverige har den näst största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i OECD efter Nederländerna. En viktig förklaring till detta är att Sverige jämfört med andra länder har ovanligt hög sysselsättning bland inrikes födda, särskilt bland kvinnor och att Sverige har en betydande invandring av flyktingar och anhöriga. Forskning visar att flyktingar och deras anhöriga har svårare att få arbete än andra invandrare i alla Europeiska länder.¹⁴

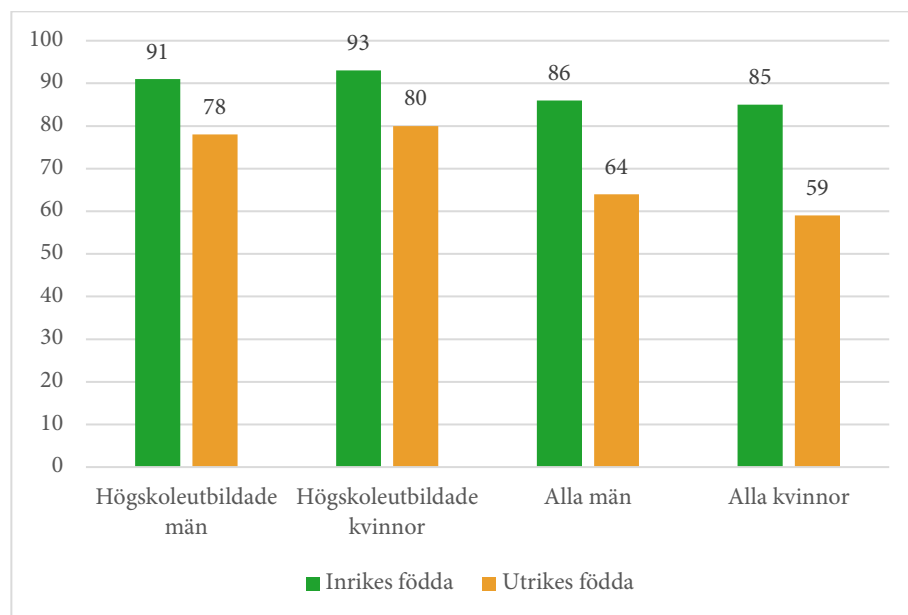
¹¹ OECD (2016).

¹² SACO (2015).

¹³ År 2017 var 62 procent av de utrikes födda (15-74 år) sysselsatta jämfört med 56 procent 2010. Arbetslösheten bland utrikes födda var 15 procent 2017 jämfört med 4 procent bland inrikes födda.

¹⁴ Se bl.a. EU & OECD (2016).

Figur 2.4 Andel sysselsatta bland inrikes och utrikes födda män och kvinnor (25-64 år) efter utbildningsnivå 2015. Procent.

Källa: SCB (2017) samt SCB, Rams.

Sannolikheten att ha ett arbete ökar med utbildningsnivån. 2015 hade 80 procent av de utrikes födda kvinnorna med högskoleutbildning ett arbete och 78 procent av männen jämfört med 59 procent bland alla utrikes födda kvinnor och 64 procent bland män. Andelen utrikes födda med högskoleutbildning som hade ett arbete var tydligt lägre än bland de inrikes födda med motsvarande utbildning men skillnaden i sysselsättning var mindre jämfört med för alla inrikes och utrikes födda oavsett utbildningsnivå. Högskoleutbildade kvinnor har högre sysselsättning än män bland både inrikes och utrikes födda.

Utrikes födda som skaffat sig åtminstone delar av sin högskoleutbildning i Sverige har högre sysselsättning än de som har hela sin utbildning från hemlandet. Det kan spegla att utländska utbildningar inte alltid håller samma kvalitet som svenska eller motsvarar svenska förhållanden.¹⁵ Andelen utländsk utbildade i arbete ökar dock snabbt med vistelsetiden i Sverige. Sannolikt beror det på att språkkunskaper och andra färdigheter som är viktiga på svensk arbetsmarknad förbättras med tiden i Sverige.¹⁶

Två studier på PIAAC-data¹⁷ tyder på att skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda med samma utbildningsnivå i Sverige delvis kan förklaras av skillnader i andra färdigheter, framförallt språkkunskaper men även

¹⁵ Stadin & Videnord (2017).

¹⁶ SACO (2015).

¹⁷ OECD:s uppskattning av vuxnas färdigheter.

färdigheter i matematik.¹⁸ Andra studier på svenska data visar att högutbildade utrikes födda har betydligt högre sannolikhet att få arbete med högre lön om de har goda kunskaper i svenska.¹⁹ En annan faktor som kan spela roll är att arbetsgivare kan ha svårt att värdera den utländska utbildningen.

Tabell 2.1 Inrikes och utrikes födda (26-64 år) med högskoleutbildning i arbete efter yrkets kvalifikationsgrad 2015

Inrikes födda	Män	Kvinnor
Högskolenivå	93	92
Gymnasienivå	7	7
Enkelt yrke	0	0
Utrikes födda	Män	Kvinnor
Högskolenivå	76	78
Gymnasienivå	20	19
Enkelt yrke	4	3

Källa: SCB (2017)

Alla högskoleutbildade arbetar inte i de yrken de är utbildade för och det är vanligare att utrikes födda är överutbildade för sitt yrke. Som framgår av tabell 2.1 så har nästan var fjärde utrikes född med högskoleutbildning ett arbete som inte kräver högskoleutbildning jämfört en knapp tiondel bland de inrikes födda.

Huvuddelen av de överkvalificerade arbetar i yrken som kräver gymnasieutbildning men bland de utrikes födda arbetar 3-4 procent av de högskoleutbildade i enkla yrken som inte kräver någon utbildning alls. En studie av Arbetsförmedlingen visade att andelen högskoleutbildade som arbetade under sin utbildningsnivå var extra hög bland de som var födda utanför Europa.²⁰

Rörligheten uppåt i arbetslivet är sämre bland utrikes födda än bland inrikes födda. Bland inrikes födda med högskoleutbildning som börjat i ett yrke som de varit överutbildade för har en fjärdedel fått ett yrke i nivå med sin utbildning efter 3 år och hälften efter 9 år. Bland högskoleutbildade från Afrika är 75 procent överutbildade även efter 9 år. Bland övriga utrikes födda är siffrorna något bättre men inte lika bra som för inrikes födda. Rörligheten uppåt i arbetslivet är störst de första åren och avtar sedan markant.²¹

¹⁸ SOU (2015:104). Buss & Pareliusson (2017)

¹⁹ Rooth & Åslund (2006).

²⁰ Arbetsförmedlingen (2014).

²¹ Stadin & Videnord (2017).

Vilka insatser hjälper?

Två typer av insatser har visat sig vara effektiva för att hjälpa utrikes födda med en utländsk högskoleutbildning att få ett arbete och att få ett arbete i nivå med sin utbildning. Det handlar om bedömningar av utländska utbildningar samt korta svenska utbildningar som kompletterar de utländska.

Bedömning av utländsk utbildning

Universitets och Högskolerådet (UHR) ska granska utländska högskoleutbildningar och bedöma vilken svensk utbildning de motsvarar.²² Intresset för att få sin utländska utbildning bedömd har ökat kraftigt de senaste åren och UHR har fått ökade anslag för att möta behovet.

År 2017 tog UHR emot 11 800 ansökningar om att få en utländsk högskoleutbildning bedömd. Processen tar mellan 5 och 8 månader. Cirka 75 procent av de ansökningar som lämnas in blir godkända och personen får sin utländska högskoleutbildning erkänd som motsvarande en svensk utbildning.²³

Flera studier tyder på att ett erkännande av en utländsk utbildning förbättrar möjligheterna på arbetsmarknaden.

Universitets- och Högskolerådet (UHR) har följt upp hur det gick för alla med som fick sin utländska högskoleutbildning bedömd mellan åren 2007 och 2011. Totalt var det 12 500 personer. En jämförelse gjordes av hur dessa klarat sig på arbetsmarknaden med en liknande kontrollgrupp av högskoleutbildade som inte fått sin utbildning bedömd.²⁴

Efter ett år arbetade 59 procent av dem som fått sin utbildning bedömt jämfört med 54 procent bland kontrollgruppen. Efter tre år arbetade 68 procent bland de som fått sin utbildning bedömd jämfört med 61 procent bland kontrollgruppen. Bedömningen betydde mest för personer som hade yrkesinriktade högskoleutbildningar som t.ex. lärare och mindre för de som hade generella examina men sysselsättningen ökade för alla grupper som fått sin utbildning bedömd. Efter tre år hade 7 procentenheter fler av de som fått sin utbildning bedömd ett arbete som krävde högskoleutbildning jämfört med kontrollgruppen.

²² Undantaget är utbildningar inom legitimationsyrken i hälso- och sjukvården där Socialstyrelsen ansvarar för att granska och erkänna utländska utbildningar.

²³ <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/rapport-och-statistik/> samt muntliga uppgifter från UHR.

²⁴ UHR (2014).

SCB gjorde 2017 en liknande jämförelse av andelen utrikes födda med högskoleutbildning i kvalificerade yrken. SCB:s studie gällde alla högskoleutbildningar.²⁵

Tabell 2.2 Sysselsatta utrikes födda med högskoleutbildning efter kvalifikationskrav på yrket. Män och kvinnor, 2015. Procent.

	Svensk utbildning	Erkänd utländsk utbildning	Ej erkänd utländsk utbildning
Män			
Högskolenivå	90	61	58
Gymnasienivå	8	34	34
Enkelt yrke	2	5	8
Kvinnor			
Högskolenivå	92	69	48
Gymnasienivå	8	28	41
Enkelt yrke	0	2	11

Källa: SCB (2017).

Som framgår av tabell 2.2 lönar sig en svensk examen mycket för utrikes födda. 90 procent av de sysselsatta med svensk examen hade ett arbete i nivå med sin utbildning. Bland de som hade en utländsk utbildning lönade det sig att få utbildningen bedömd och erkänd. Vinsten var mycket stor för kvinnor där andelen i ett yrke som krävde högskoleutbildning var 69 procent bland de som fått sin utbildning erkänd jämfört med 48 procent bland övriga. För män var vinsten av att få sin utbildning erkänd relativt liten. En trolig förklaring till könsskillnaden är att fler kvinnor har utbildning inom hälso- och sjukvård och även läraryrket där det krävs en erkänd utbildning för att få arbeta inom yrket.

²⁵ SCB (2017).

Kompletterande utbildningar

Utrikes födda har betydligt större möjligheter på arbetsmarknaden om de har skaffat sig sin högskoleutbildning i Sverige. Ett sätt att öka utländsk utbildades chanser är att erbjuda dem en kortare svensk utbildning som kompletterar deras utbildning och anpassar deras kompetens till svenska förhållanden. Det har under flera år erbjudits kompletterande utbildningar inom hälso- och sjukvård, för lärare, jurister och veterinärer. Anslagen till kompletterande utbildningar höjdes kraftigt under åren 2016 till 2018 för att kunna öka antalet platser inom befintliga utbildningar och starta kompletterande utbildningar inom flera yrken. Under 2017 startade nya kompletterande utbildningar för ekonomer, systemvetare, apotekare, biomedicinska analytiker, psykologer och socionomer på ett flertal lärosäten runt om i landet.²⁶

Arbetsförmedlingen driver även så kallade snabbspår för nyanlända med utbildning och erfarenhet inom ett antal yrken där det finns behov av utbildad arbetskraft. Drygt hälften av deltagarna i snabbspåren har högskoleutbildning bl.a. ekonomer, jurister, lärare och legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården. Inom snabbspåren kan nyanlända få hjälp med att få sin utbildning erkänd, delta i undervisning i yrkessvenska och få kompletterande utbildningar.²⁷

Flera studier tyder på att kompletterande utbildningar är en viktig hjälp in på arbetsmarknaden för personer med en utländsk högskoleutbildning. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) följde upp hur det gått för cirka 1 000 utländskt utbildade läkare, tandläkare, sjuksköterskor, lärare och jurister som slutförde kompletterande utbildningar mellan 2007 och 2014. Ett år efter slutförd utbildning var i genomsnitt 93 procent sysselsatta. 80 procent av de som arbetade hade ett yrke i nivå med sin utbildning. Eftersom det saknades en kontrollgrupp för denna studie går det dock inte avgöra hur mycket de kompletterande utbildningarna bidrog till höga sysselsättningen.²⁸

En äldre studie på effekterna av kompletterande utbildningar bland utländskt utbildade lärare, jurister och personer med utländsk utbildning inom förvalt-

²⁶ Budgetpropositionen 2018, Utgiftsområde 16.

²⁷ Arbetsförmedlingen (2017).

²⁸ UKÄ (2016)

ning med en liknande kontrollgrupp av högskoleutbildade visade att sysselsättningen var klart högre och att betydligt fler arbetade inom kvalificerade yrken bland de som gått den kompletterande utbildningen.²⁹

Internationell jämförelse

Utrikes födda med högskoleutbildning har lägre sysselsättning än inrikes födda i nästan alla EU-länder. 2016 var den genomsnittliga skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda med högskoleutbildning 8 procentenheter i EU som helhet. Sverige låg tydligt över EU-genomsnittet med ett gap på 13 procentenheter.³⁰ Två viktiga förklaringar till detta är den mycket höga sysselsättningen bland inrikes födda kvinnor i Sverige och att Sverige tagit emot fler flyktingar än andra OECD-länder. Flyktingar har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden än andra invandrare även om de har högskoleutbildning.

Att utrikes födda med högskoleutbildning oftare än inrikes födda är överutbildade för sina arbeten gäller även internationellt. 2015 arbetade 10 procentenheter fler utrikes födda än inrikes födda i arbeten de var överutbildade för i OECD som helhet. Sverige låg dock tydligt över OECD-genomsnittet med en skillnad på 18 procentenheter.³¹

Även i andra OECD-länder är det en fördel att ha skaffat sig sin högskoleutbildning i mottagarlandet jämfört med i hemlandet. I OECD som helhet var 30 procent av de utrikes födda med en utländsk högskoleexamen överkvalificerade för sitt arbete jämfört med 24 procent bland de som utbildat sig i mottagarlandet. I Sverige var dock skillnaden mycket större. 32 procent av de som hade utländsk examen var överkvalificerade jämfört med 12 procent bland de som utbildat sig i Sverige. Sverige var därmed, tillsammans med Italien och Portugal, det OECD-land där en utländsk utbildning värderades lägst.³²

Tabell 2.2 i föregående avsnitt bekräftar bilden att en svensk högskoleutbildning värderas betydligt högre än en utländsk utbildning även om den senare är erkänd av en svensk myndighet.

²⁹ Niknami & Schröder (2012). Bland jurister var inte sysselsättningen högre men en större andel av de som gått den kompletterande utbildningen hade ett kvalificerat arbete.

³⁰ Eurostat, employment rates LFS series. <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

³¹ OECD (2017a).

³² OECD (2017b).

3 Högskoleutbildade flyktingars etablering på arbetsmarknaden

Statistiken

För denna rapport har Unionen specialbeställt statistik från SCB:s Stativdatabas över samtliga flyktingar och flyktinganhöriga med högskoleutbildning som bosatte sig i svenska kommuner åren 2000, 2005 och 2010. Som högskoleutbildade räknas alla med minst 3 års eftergymnasial utbildning. Utbildningen behöver inte vara slutförd. I urvalet ingick enbart personer som var mellan 25 och 49 år vid invandringen. Syftet var att säkerställa att personerna hunnit skaffa sig en högskoleutbildning och att de inte pensionerades under den tidsperiod som personerna följdes. I urvalet ingick totalt 2 348 personer, 1 416 män och 932 kvinnor, vilket var samtliga personer som invandrade dessa år som flyktingar eller flyktinganhöriga, hade en högskoleutbildning och bodde kvar i Sverige 2016.

Dessa personers etablering på arbetsmarknaden har följts år för år från att de bosatte sig i en kommun till och med 2016. Vi har kunnat se hur lång tid det tar för de högskoleutbildade att få ett förvärvsarbete. Som förvärvsarbete används definitionen i den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) där alla som utfört ett inkomstbringande arbete minst en timme under en särskild mätvecka räknas som arbetande. Vi har även kunnat se hur lång tid det tagit för de högskoleutbildade att få ett arbete som motsvarar den kvalifikation de har.

I mätningar av matchningen mellan utbildning och yrke för högskoleutbildade har vi utgått ifrån Svensk Yrkeskvalificering (SSYK) där olika yrken grupperas i fem grupper utifrån kvalifikationsnivå.³³ I matchningsanalyser brukar arbetsuppgifterna dessa tre yrkesgrupper anses vara i nivå med en högskoleutbildning; yrken som kräver fördjupad högskoleutbildning (grupp 4), yrken som kräver högskolekompetens eller motsvarande (grupp 3) samt ledningsarbete (grupp 0).

Vi har studerat skillnader i etableringen mellan kvinnor och män. Vi har även särskilt kunnat analysera skillnaderna mellan Stockholms, Göteborgs och Malmös lokala arbetsmarknadsregioner. För de som invandrade 2005 och 2010 har vi även kunnat studera etableringen för personer med ekonom- och ingenjörsutbildning särskilt.

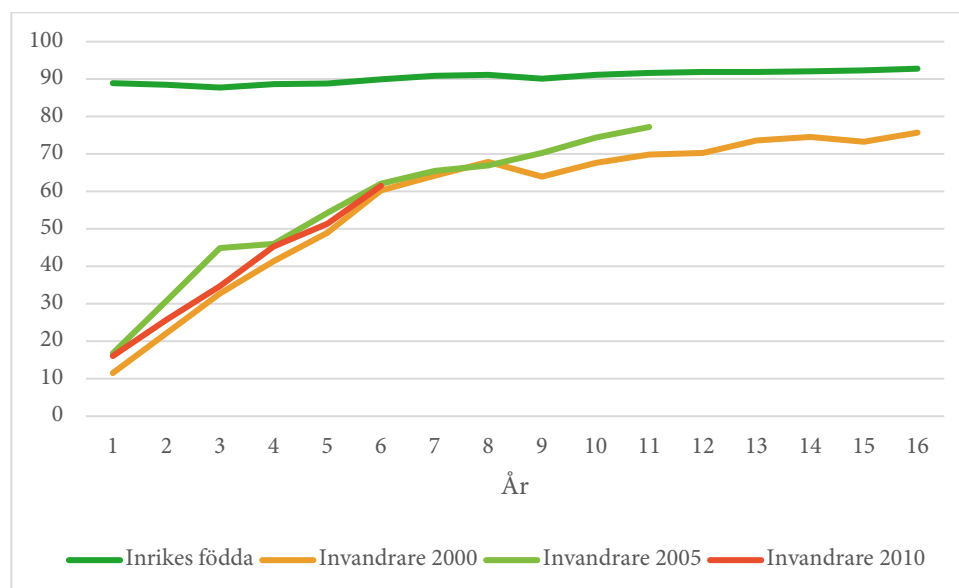
Högskoleutbildade flyktingars etablering på arbetsmarknaden

³³ <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/standard-for-svensk-yrkesklassificering-ssyk/>

I arbete

Figur 3.1 visar hur flyktingar och deras anhöriga med en högskoleutbildning som bosattes i en kommun år 2000, 2005 och 2010 etablerade sig på arbetsmarknaden fram till år 2016. Som framgår av figuren etablerar sig de tre årskullarna på arbetsmarknaden i ungefär samma takt även om andelen i arbete är något högre bland de som invandrade 2005. Flyktingar med en högskoleutbildning kommer betydligt snabbare in på arbetsmarknaden än flyktingar generellt. Efter 6 år i Sverige har över 60 procent av dem ett arbete. Andelen arbetande bland de som invandrade 2000 planade ut på runt 75 procent efter 15 år. Sysselsättningen ser ut att vara något högre bland de som invandrade 2005 och passerar sannolikt 80 procent innan den planar ut. Bland alla flyktingar så hade drygt 40 procent ett arbete efter 6 år och 65 procent efter 15 år.³⁴

Figur 3.1 Andel arbetande bland högskoleutbildade flyktingar som invandrade 2000, 2005 och 2010 efter tid i Sverige samt andel arbetande bland inrikes födda med högskoleutbildning.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

Anm: Studien gäller åren 2001-2016.

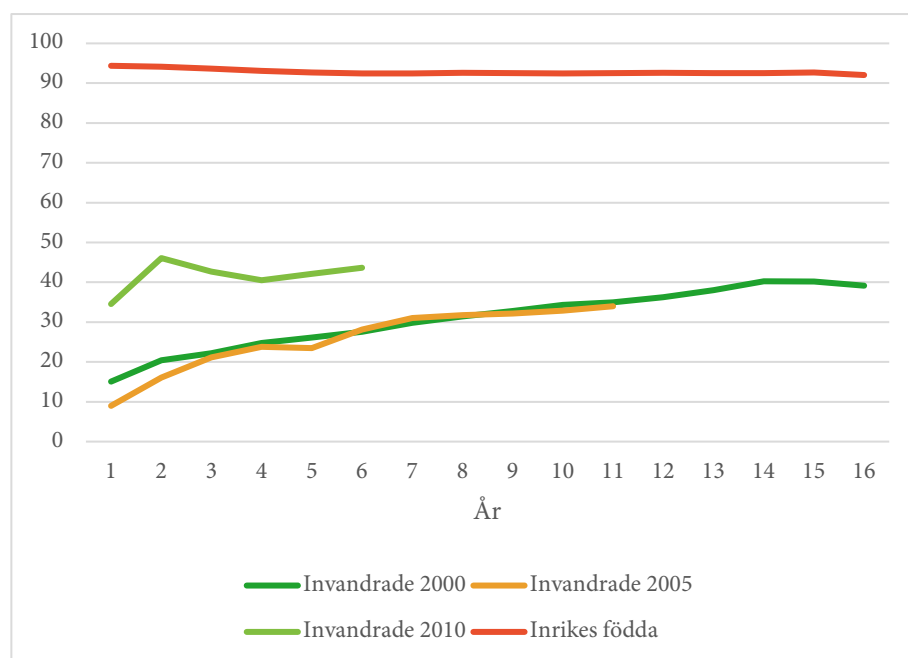
I kvalificerat arbete

Av de flyktingar med högskoleutbildning som får ett arbete får bara en minoritet ett arbete i nivå med sin utbildning. I figur 3.2 framgår att av de som invandrade åren 2000 och 2005 och fick ett arbete hade knappt 30 procent ett kvalificerat arbete efter 6 år i Sverige. Med tiden steg andelen i kvalificerat arbete upp mot 40 procent. Bland de som invandrade 2010 hade fler ett kvalificerat arbete. Efter 6 år i landet hade 45 procent av de arbetande ett arbete

³⁴ SCB, Rams.

som krävde högskoleutbildning. Denna skillnad är dock osäker eftersom andelen som saknar uppgift om kvalifikationsnivån på yrket är högre bland de som invandrade 2010.³⁵

Figur 3.2 Andel arbetande flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000, 2005 och 2010 i arbete som kräver högskoleutbildning efter tid i Sverige.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

Anm: Studien gäller åren 2001-2016. 25 procent av flyktingarna för årskullarna 2000 och 2005 och 10 procent av de inrikes födda saknar kod om kvalifikationsnivån på yrket. De ingår inte i beräkningarna. Bland flyktingarna som invandrade 2010 saknade 35 procent yrkeskod.

Det finns ingen entydig förklaring till varför de som invandrade 2010 har haft det lättare att få ett kvalificerat arbete men arbetsmarknaden har stadigt förbättrats sedan Sverige tog sig ur finanskrisen 2008/09. Sysselsättningen har ökat och arbetslösheten har sjunkit varje år sedan 2010. Mer resurser har också avsatts till att erkänna utländska utbildningar och erbjuda svenska kompletterande utbildningar till personer med utländsk högskoleutbildning.

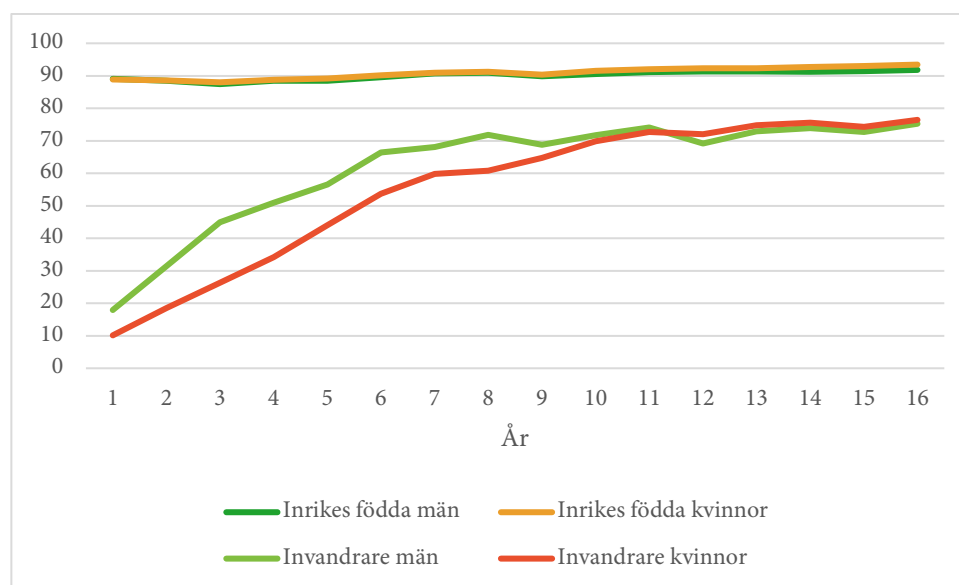
³⁵ Åren 2001 till 2016.

Kvinnor och män

I arbete

Kvinnor och män som kommit till Sverige som flyktingar etablerar sig i något olika takt på arbetsmarknaden. I samtliga tre årskullar ökar andelen män i arbete snabbare de första 5 till 6 åren. Därefter ökar den snabbare bland kvinnorna som är i kapp efter 10 till 11 år. Figur 3.3 visar den genomsnittliga andelen i arbete efter tid i Sverige bland kvinnor och män i alla tre årskullarna. Skillnaderna i sysselsättning mellan män och kvinnor är inte lika stora bland de högskoleutbildade som bland alla flyktingar.³⁶ Bland de högskoleutbildade är andelen i arbete lika hög bland kvinnor som bland män efter 10 år. För alla flyktingar dröjer det drygt 15 år innan kvinnorna är ikapp. Det är logiskt att kvinnor med en högre utbildning snabbare söker sig ut på arbetsmarknaden.

Figur 3.3 Andelen i arbete bland flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000, 2005 och 2010 efter tid i Sverige och inrikes födda. Kvinnor och män.

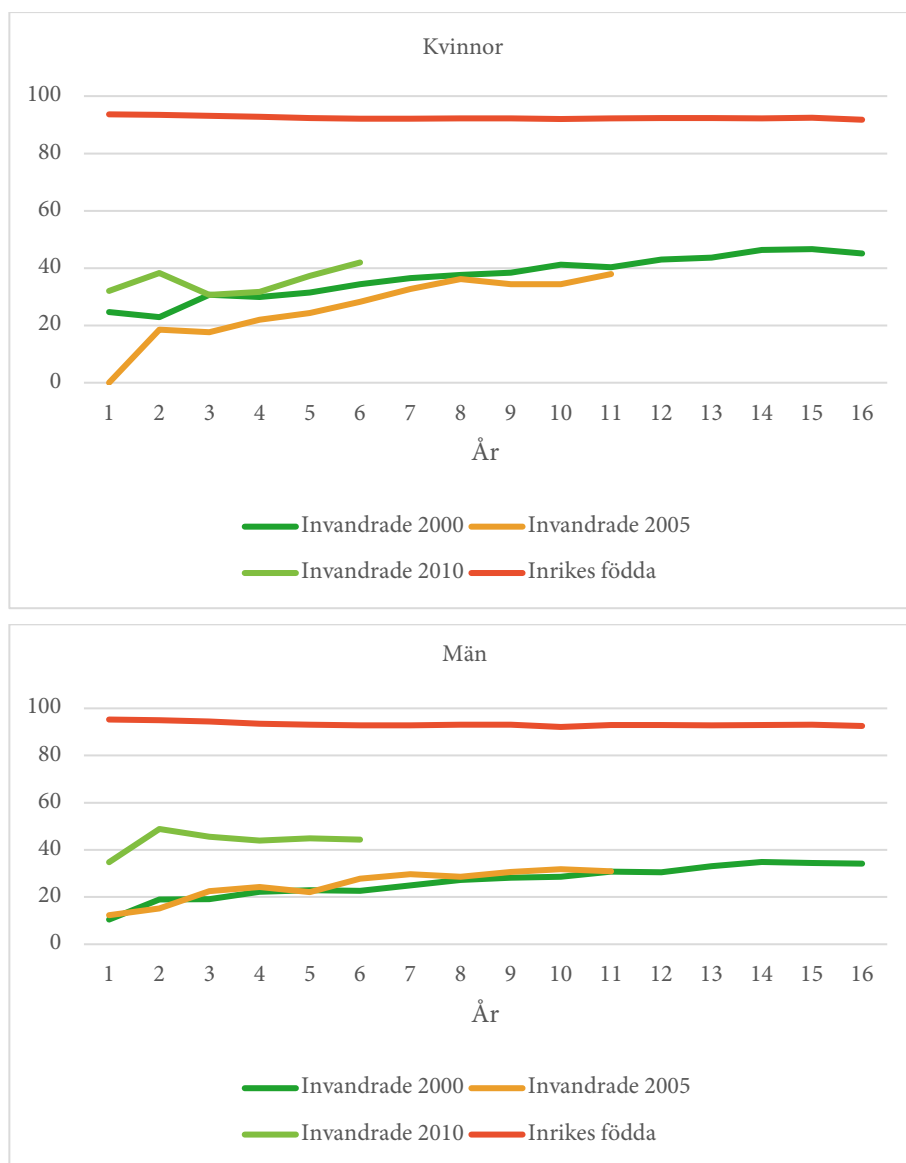

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

Anm: Studien gäller åren 2001-2016.

³⁶ SCB, Rams.

Figur 3.4 Andel arbetande flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000, 2005 och 2010 i arbete som kräver högskoleutbildning efter tid i Sverige. Kvinnor och Män.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

Anm: Studien gäller åren 2001-2016. 25 procent av flyktingarna som invandrade åren 2000 och 2005 och 35 procent av de som invandrade 2010 saknar kod om kvalifikationsnivån på yrket. Bland de inrikes födda var bortfallet 10 procent. De ingår inte i beräkningarna.

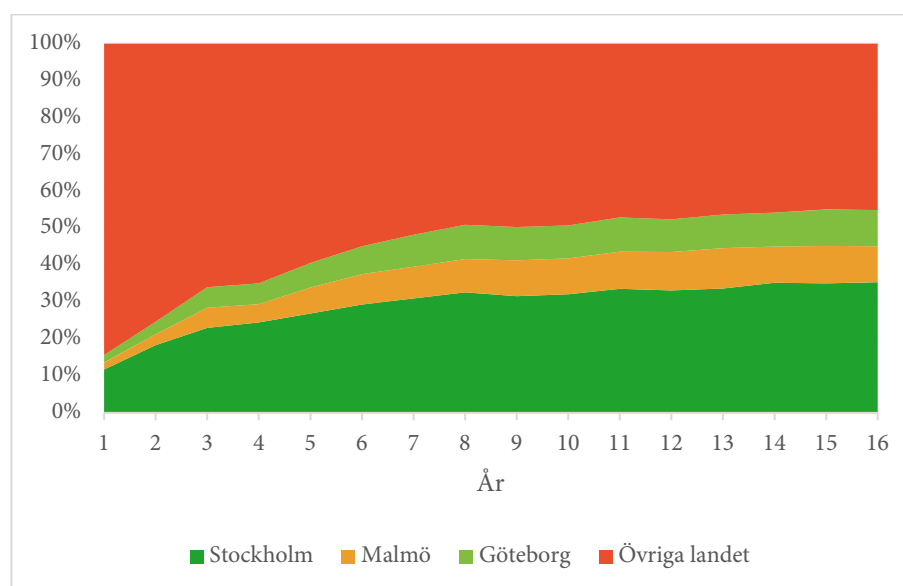
Frånsett de första åren efter invandring har en större andel av de kvinnor som arbetar ett kvalificerat arbete. Sex år efter invandring har mellan 30 och 40 procent av de arbetande kvinnorna ett arbete som kräver högskoleutbildning. Bland männen är andelen i ett kvalificerat arbete mellan 20 och 30 procent för de som invandrade 2000 och 2005 och högre för de som invandrade 2010.

Denna skillnad är dock osäker eftersom bortfallet i uppgifter om kvalifikationsnivån på yrket var större bland de som invandrade 2010. Efter 15 år har 45 procent av de sysselsatta kvinnorna och 35 procent av de arbetande männen ett kvalificerat arbete.

Storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö Inflyttning till storstäderna

Möjligheten att snabbt komma i arbete varierar beroende på var i landet flyktingarna bosätter sig. I regioner med en stark arbetsmarknad är chansen större att hitta ett arbete snabbt. Detta är sannolikt förklaringen till att flyktingar med högskoleutbildning i stor utsträckning flyttar till storstäderna under åren efter invandring. I figur 3.5 nedan visas att bland de som invandrade år 2000 bodde 16 procent i någon av de tre storstäderna 2001. År 2016 hade andelen i storstäderna vuxit till 55 procent.

Figur 3.5 Andel bosatta i storstadsregionerna efter tid i Sverige bland flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

Anm: Studien gäller åren 2001-2016.

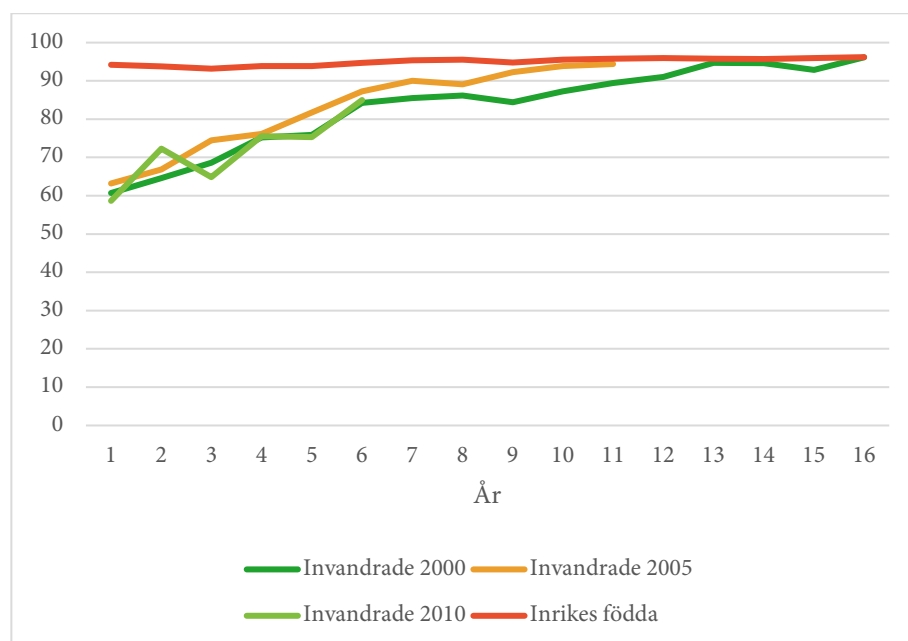
Även de som invandrade 2005 och 2010 flyttade till storstäderna i ungefär samma takt. Det är sannolikt att de större chanserna att få arbete i Stockholm, Malmö och Göteborg förklarar detta. Tidigare studier har visat att flyktingar är mer flyttbenägna efter invandringen än andra invandrargrupper. Inom fem år efter invandring har 25 procent av flyktingar flyttat till en annan arbetsmarknadsregion.³⁷

³⁷ SCB (2016).

I arbete

Flyktingar med högskoleutbildning etablerar sig mycket snabbare på arbetsmarknaden i de tre storstadsregionerna än i riket som helhet.³⁸ Figur 3.6 visar andelen flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000, 2005 och 2010 i arbete i Stockholms arbetsmarknadsregion efter vistelsetid i landet. Andelen flyktingar i arbete är betydligt högre än riksgenomsnittet. Redan efter 5 år i landet är cirka 80 procent av dem i arbete. Efter 10 år arbetar över 90 procent vilket är i nivå med andelen arbetande bland inrikes födda med högskoleutbildning i Stockholm. I riket som helhet arbetar drygt 70 procent av flyktingarna med högskoleutbildning efter 10 år.

Figur 3.6 Andel arbetande flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000, 2005 och 2010 efter tid i Sverige samt inrikes födda i arbete. Stockholm.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

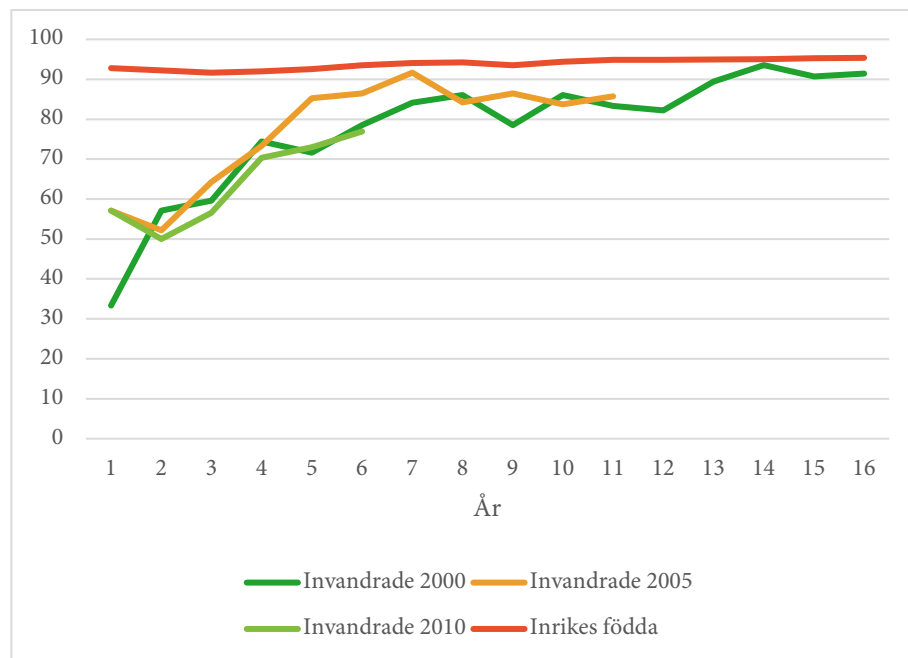
Anm: Studien gäller åren 2001-2016.

Även de flyktingar med högskoleutbildning som flyttar till Malmöregionen klarar sig bättre än riksgenomsnittet även om det går lite trögt de första åren i landet. Efter 5 år i landet är över 70 procent i arbete och efter 10 år har 85

³⁸ Analysen gäller de tre lokala arbetsmarknadsregionerna (LA-regioner) i och runt Stockholm, Malmö och Göteborg.

procent ett arbete och sysselsättningen är nästan lika hög bland flyktingar som bland inrikes födda med högskoleutbildning i Malmöregionen.

Figur 3.7 Andel arbetande flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000, 2005 och 2010 efter tid i Sverige samt inrikes födda i arbete. Malmö.

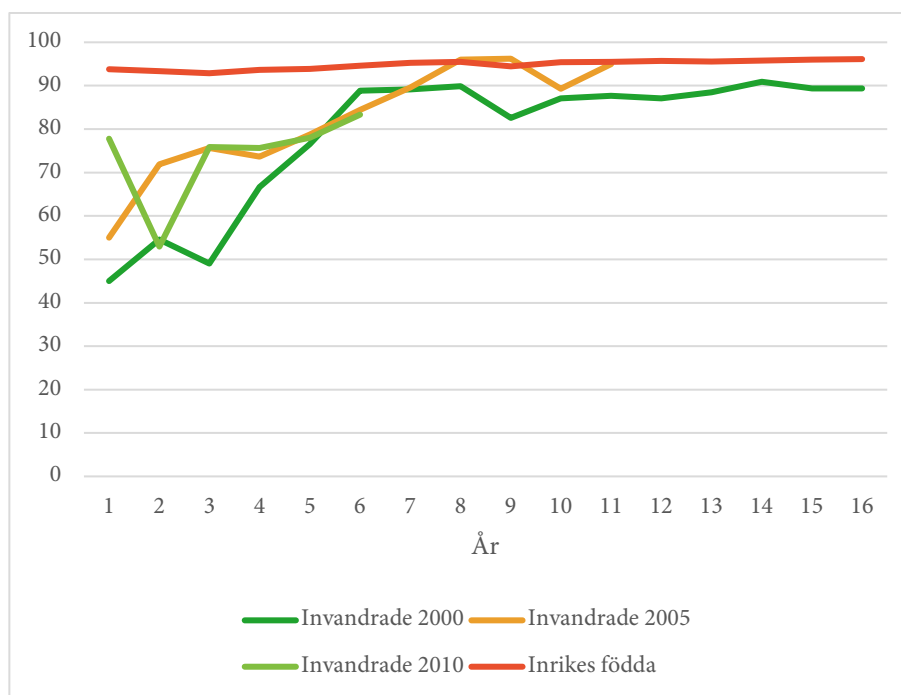

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

Anm: Studien gäller åren 2001-2016.

Även de flyktingar med högskoleutbildning som flyttar till Göteborg klarar sig bättre än riksgenomsnittet. Efter fem år arbetar strax under 80 procent. Efter 10 år arbetar närmare 90 procent vilket är nästan lika hög sysselsättning som bland inrikes födda med högskoleutbildning i Göteborgsregionen.

Figur 3.8 Andel arbetande flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000, 2005 och 2010 efter tid i Sverige samt inrikes födda i arbete. Göteborg.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

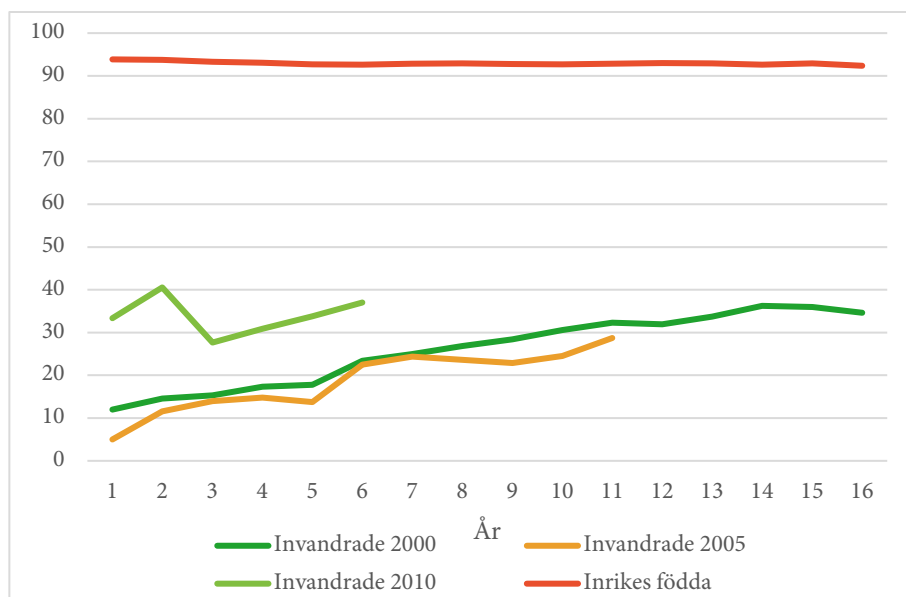
Anm: Studien gäller åren 2001-2016.

I kvalificerat arbete

Andelen flyktingar med högskoleutbildning som har ett arbete är betydligt högre i samtliga storstadsregioner än i övriga riket. När det gäller andelen högskoleutbildade som arbetar i ett kvalificerat yrke är bilden mer blandad. Bland de som bosätter sig i Stockholmsregionen är andelen som har ett kvalificerat arbete förvånande nog lägre än riksgenomsnittet. Det vore rimligare att vänta sig att flyktingar med högskoleutbildningen skulle ha lättare att hitta ett kvalificerat arbete i Stockholm som är den största arbetsmarknadsregionen. Bland de som invandrade 2010 och bosatte sig i Stockholm hade dock en större andel kvalificerade arbeten även andelen fortfarande var något lägre än riksgenomsnittet.

Bland de som bosätter sig i Malmö- och Göteborgsregionerna är andelen som arbetar i ett kvalificerat yrke högre än riksgenomsnittet men det är stora skillnader beroende på när personerna invandrade. I samtliga regioner är andelen flyktingar som har ett arbete i nivå med sin utbildning långt under andelen bland de inrikes födda.

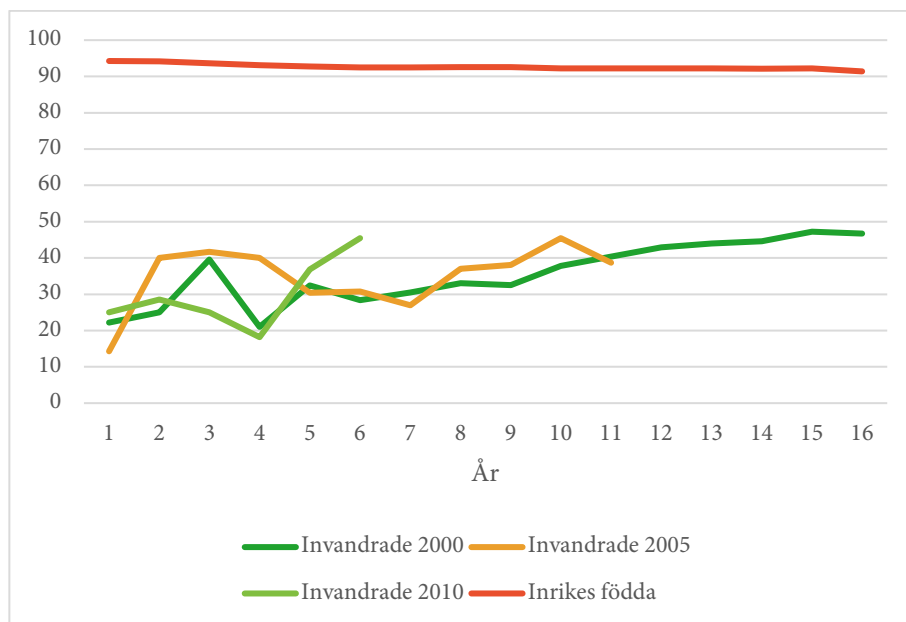
Figur 3.9 Andel arbetande flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000, 2005 och 2010 i arbete som kräver högskoleutbildning efter tid i Sverige, Stockholm.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

Anm: Studien gäller åren 2001-2016. Flyktingar och inrikes födda som saknar uppgift om kvalifikationsnivån på yrket ingår ej.

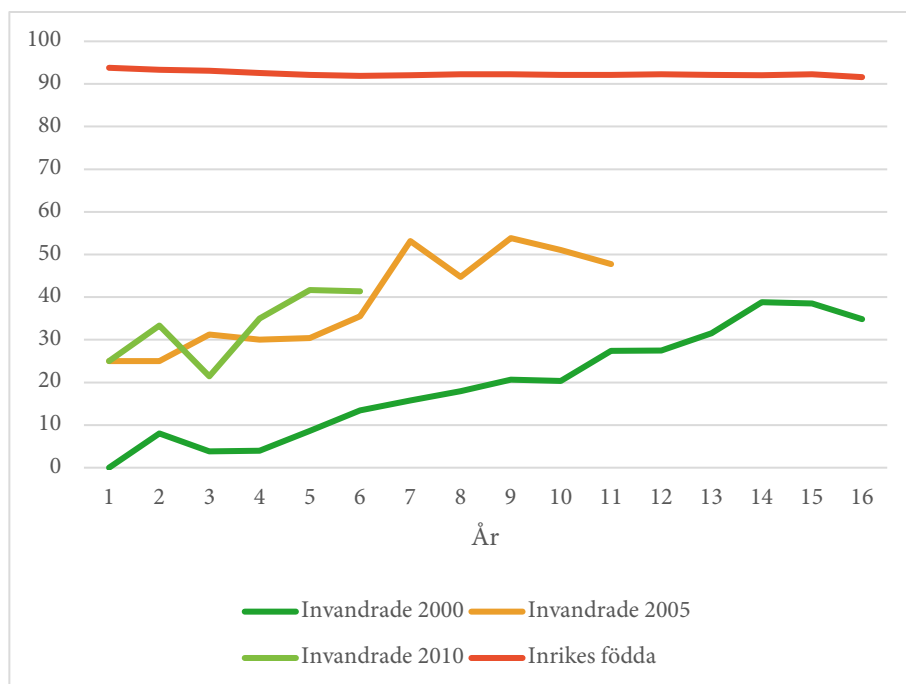
Figur 3.10 Andel arbetande flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000, 2005 och 2010 i arbete som kräver högskoleutbildning efter vistelsetid i Sverige, Malmö.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

Anm: Studien gäller åren 2001-2016. Flyktingar och inrikes födda som saknar uppgift om kvalifikationsnivån på yrket ingår ej.

Figur 3.11 Andel arbetande flyktingar med högskoleutbildning som invandrade 2000, 2005 och 2010 i arbete som kräver högskoleutbildning efter tid i Sverige, Göteborg.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

Anm: Studien gäller åren 2001-2016. Flyktingar och inrikes födda som saknar uppgift om kvalifikationsnivån på yrket ingår ej.

Sammanfattning av resultaten för Stockholm, Göteborg och Malmö

Resultaten när det gäller hur fort flyktingar och deras anhöriga som har en högskoleutbildning kommer i jobb i de tre storstadsregionerna summeras i tabellen nedan. Här har de tre årskullarna vägts samman och den genomsnittliga andelen i arbete efter en viss tid visas.

Andel flyktingar och inrikes födda med högskoleutbildning som är i arbete respektive i arbete som kräver högskoleutbildning. Uppdelat efter vistelse-tid i landet, samt på storstadsregionerna och riket. Procent.

Högskoleutbildade	Stock-holm	Malmö	Göte-borg	Riket
Flyktingar i arbete efter fem år i landet	78	77	78	52
Flyktingar i arbete efter tio år i landet	91	85	88	71
Inrikes födda i arbete	95	94	95	91
Flyktingar i arbete som kräver högskoleutbildning efter fem år i landet	22	33	27	31
Flyktingar i arbete som kräver högskoleutbildning efter tio år i landet	28	42	36	34
Inrikes födda i arbete som kräver högskoleutbildning	93	93	92	93

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar

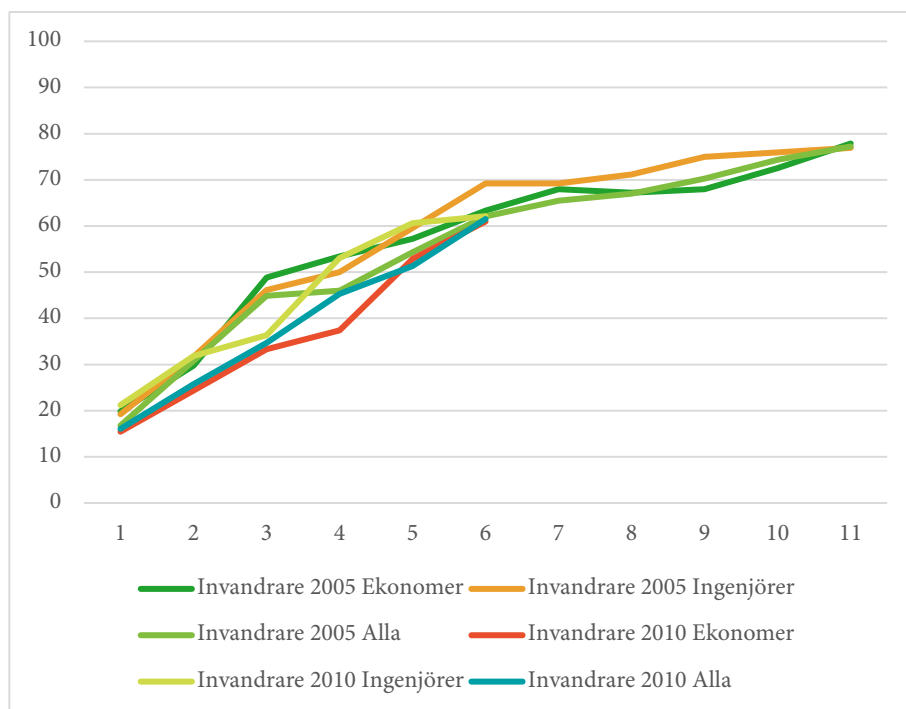
Anm: Genomsnitt för flyktingar med högskoleutbildning som fick uppehållstillstånd 2000, 2005 och 2010.

Olika utbildningar

I arbete

Vi försökte att särskilt studera om etableringen på arbetsmarknaden skilde sig beroende på vilken högskoleutbildning flyktingarna hade. Vi var särskilt av utbildningar som var vanliga bland Unionens medlemmar. Storleken på populationen tillät dock bara särskilda studier av personer med utbildning till ekonomer respektive ingenjörer som invandrade 2005 och 2010. Som framgår av figur 3.12 får personer med dessa utbildningar varken snabbare än långsammare arbete än personer med en annan högskoleutbildning.

Figur 3.12 Andel arbetande flyktingar med högskoleutbildning bland de som invandrade 2005 och 2010 efter utbildning och tid i Sverige. Ekonomer, ingenjörer och samtliga.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar.

Anm: Studien gäller åren 2006-2016.

I kvalificerat arbete

Av figurerna 3.13 och 3.14 framgår att flyktingar som har en ekonom- eller ingenjörsutbildning inte ser ut att ha större chans att få ett kvalificerat yrke än andra med högskoleutbildning åtminstone inte på längre sikt. Bland ingenjörerna är andel i ett kvalificerat arbete något högre än bland samtliga högskoleutbildade de första åren i landet. Därefter jämnas skillnaden ut. Andelen ekonomer i ett kvalificerat arbete är däremot lägre än bland samtliga högskoleutbildade. En större andel av de som invandrade 2010 fick ett kvalificerat arbete. Det gäller särskilt ingenjörerna.³⁹

³⁹ Andelen som saknade uppgifter om kvalifikationsnivån på yrket var dock större bland de som invandrade 2010.

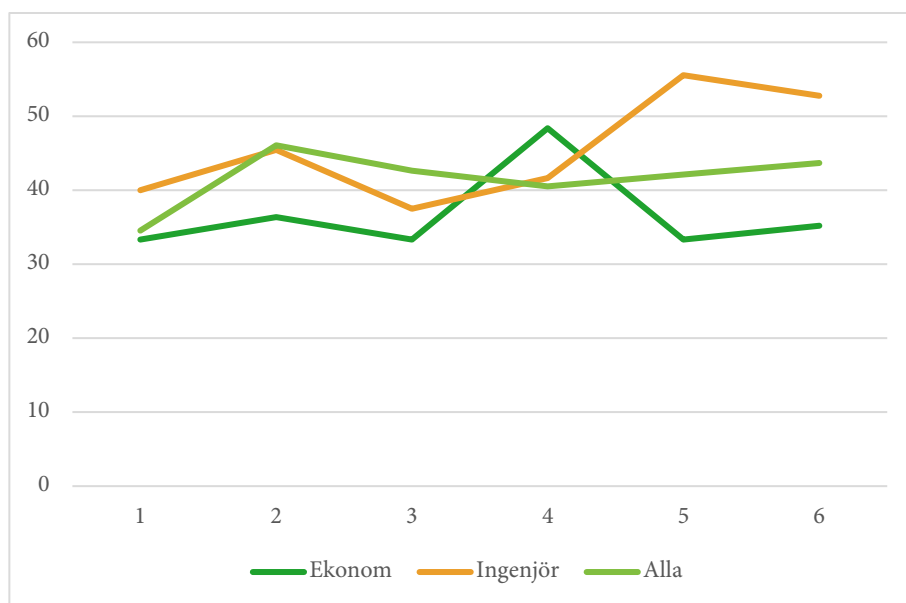
Figur 3.13 Andel arbetande flyktingar bland de som invandrade 2005 i arbete som kräver högskoleutbildning efter tid i Sverige. Ekonomer, ingenjörer och samtliga.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar

Anm: Studien gäller åren 2006-2016. Arbetande som saknar yrkeskod ingår inte.

Figur 3.14 Andel arbetande flyktingar bland de som invandrade 2010 i arbete som kräver högskoleutbildning efter tid i Sverige. Ekonomer, ingenjörer och samtliga.

Källa: SCB, Stativ samt egna beräkningar

Anm: Studien gäller åren 2011-2016. Arbetande som saknar yrkeskod ingår inte.

Källor

Arbetsförmedlingen (2014) Utbildningsexplosion i befolkningen – men får akademikerna arbete i nivå med sin utbildning?

Arbetsförmedlingen (2017) Arbetsförmedlingens nulägesbedömning av arbetet med snabbspår. December 2017.

Buss, M. & Pareliussen, J. (2017) Back to basics – Literary proficiency, immigration and labour market outcomes in Sweden. Social Policy and Administration. Vol. 51. No. 4 pp 676-696.

EU-kommissionen & OECD (2016) How are refugees fairing in the labour market in Europe? Working Paper 1/2016.

Joyce, P. (2015) Integrationspolitik och Arbetsmarknad. Kunskapsöversikt 2015:3, Delegationen för Migrationsstudier.

Konjunkturinstitutet (2018) Konjunkturbarometern, april 2018.

Malmberg, B; Wimar, T, Turunen, J. och Axelsson, L. (2016) Invandringens effekter på Sveriges ekonomiska utveckling. Rapport 2016:8, Delegationen för Migrationsstudier.

Niknami, S. & Schröder, L. (2012) Utvärdering av kompletterande utbildning för akademiker med utländsk utbildning. Juristutbildning, lärarutbildning och förvaltningskunskap. Stockholms Universitets Linnécentrum för Integrationsstudier.

OECD (2016) Working together. Skills and labour market integration of immigrants and their children in Sweden.

OECD (2017a) International Migration Outlook 2017.

OECD (2017b) Making integration work. Assessment and recognition of foreign qualifications.

Regeringens proposition (2017/18:1) Budgetpropositionen för 2018. Utgiftsområde 16.

Rooth, D-O. & Åslund, O. (2006) Utbildning och kunskaper i svenska. Framgångsfaktorer för invandrare. SNS-förlag.

SACO (2015) Sveriges utrikes födda akademiker.

SCB (2016) Integration – utrikes föddas etablering i arbets- och samhällslivet. Integration rapport 9. Statistiska Centralbyrån.

SCB (2017) Integration – utrikes föddas matchning på arbetsmarknaden i Sverige. Integration rapport 11. Statistiska Centralbyrån.

SOU 2015:104 Långtidsutredningen 2015.

Stadin, K. & Videnord, E. (2017) Integration och matchning på arbetsmarknaden. Ratio, rapport 26, november 2017.

UHR (2014) Effekter av utlåtaget över utländsk högskoleutbildning.

UKÄ (2016) Etablering och sysselsättning efter kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning. Rapport 2016:2.

DENNA RAPPORT är skriven av Patrick Joyce, fil. lic i nationalekonomi. Han har lång erfarenhet som utredare och rådgivare i arbetsmarknads- och integrationsfrågor på Regeringskansliet och i riksdagen. Han är numera verksam på forskningsinstitutet Ratio.

Du som är tjänsteman på en arbetsplats i den privata sektorn kan vara medlem i Unionen. En stor del av Unionens medlemmar har högskoleutbildning och många är chefer. Utöver våra yrkesverksamma medlemmar välkomnar Unionen även egenföretagare och studenter. Unionen är Sveriges största fackförbund med 650 000 medlemmar. Vår vision är att skapa trygghet, framgång och glädje i arbetslivet.